

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Menighedsrådene og deres arkiver

af

*Margit Mogensen
og Erik Nørr*

ARKIVERNES INFORMATIONSSERIE

© Rigsarkivet, Margit Mogensen og Erik Nørr
Sats og tryk NOFOprint, Helsingør
ISBN 87-7497-140-9

Indhold

Et menighedsrådsarkiv, en praktisk og historisk nødvendighed	5
Menighedsrådene bliver til	7-14
Kirkeværger, patroner og gudfrygtige sognemænd	7
Menighedsrådene indføres 1903	9
Menighedsrådene og de demokratiske valg	10
Kvinder i menighedsrådene	10
Formandsvalg	12
Menighedsrådsarkivet og dets indhold	15-22
Forhandlingsprotokoller	15
Valgbestyrelsens protokoller	17
Kirkesyn og præstegårdssyn	17
Kirkegårdsprotokoller	19
Regnskabsvæsen	20
Korrespondance, bygnings­sager og andre løse papirer	20
Menighedsrådsarkivets sammenhæng med andre kirkelige arkiver	21
1986 - cirkulæret og menighedsrådets moderne arkiv	23-32
Ansvaret for arkivet	23
Orden i arkivet	25
Arkivrensning	27
Sikker opbevaring	27
Hvem har adgang til arkivet	29
Aflevering af uaktuelle arkiver	30
Aflevering til landsarkivet	31
Litteraturliste	33
Bilag. Kirkeministeriets cirkulære af 25. juni 1986 om bevaring af menighedsrådenes arkiver	34

Et menighedsrådsarkiv, en praktisk og historisk nødvendighed

Menighedsrådene er folkevalgte organer, som administrerer en lang række opgaver af betydning for kirkerne og det kirkelige liv i Danmarks mere end 2000 sogne. Menighedsrådene er vigtige led af det kulturelle og folkelige liv, og de har ansvaret for nogle af vore ældste og mest værdifulde bygningsværker - kirkerne.

Ønsker man at vide noget om de væsentlige områder, menighedsrådene forvalter, må man studere de papirer, der skabes som led i menighedsrådenes arbejde. Sådanne studier forudsætter, at menighedsrådenes arkiver er bevaret - og i orden. Også rådenes løbende arbejde lettes naturligvis meget, når der er orden i arkivet. Der er derfor mange grunde til, at man bør holde god orden i menighedsrådsarkiverne, og at de bevares bedst muligt til gavn for senere historisk forskning.

Denne lille bog handler om menighedsrådenes historie, om rådenes arkiver, om hvad de kan bruges til og ikke mindst, hvordan man kan sikre, at der også i fremtiden er anvendelige menighedsrådsarkiver.

Men først et konkret eksempel på, hvordan arkivalierne kan få betydning. Historien er følgende:

En ung veluddannet organist var blevet ansat i »Englested sogn«. Forholdet til omgivelserne var godt - blot ikke til orglet! Forgængerens havde et lavere ambitionsniveau, og han havde lært at leve med

orglets mange svagheder. Det kunne og ville den nye mand ikke. Han lod stilfærdigt menighedsrådet forstå, at han søgte stillingen i nabobyen, hvis det ikke blev bedre med orglet.

Organistens lille føler havde den ønskede virkning. En orgelspecialist blev hidkaldt, så skaderne kunne udbedres. Man gik på jagt efter beskrivelsen af orglet. Det var jo kun fra 1920'erne, og papirerne ville sikkert vise, hvad der burde gøres. Men desværre. Det viste sig, at ingen kunne finde menighedsrådets arkiv fra den periode, hverken rådets forhandlingsprotokol eller »orgelsagen«, som man havde håbet indeholdt originaltegningen og tekniske specifikationer. Det sidste var netop, hvad sagkundskaben savnede. Uden ordentlig dokumentation ville man ikke tilråde, at restaurering blev påbegyndt, og resultatet blev, at såvel vellyd som organist blev sikret ved køb af et helt nyt orgel. Altsammen udmærket; men budgettet var nu sprængt, og den hårdt tiltrængte kalkning af kirken måtte udskydes på ubestemt tid.

Den nye »orgelsag« blev naturligvis omhyggeligt arkiveret, fordi man nu havde set, det kunne betale sig.

Den »opbyggelige« historie viser, at det er en god idé - evt. med helt kontant udbytte - at have orden i papirerne. Af og til kan et menighedsråd få brug for oplysninger, der går mange år tilbage, ikke blot i

spørgsmål om kirken eller inventaret, men f.eks. også i forbindelse med personale ved kirken (jubilæer, pension eller andet). Det er i så fald ikke blot praktisk, men afgørende, at papirerne ikke er gået til på grund af forgængernes skødesløshed.

Ved alle vedligeholdelsesarbejder er det af stor betydning, at menighedsrådene har de aktuelle kirkesynsrapporter, men lige så betydningsfuldt er det, at de gamle synsprotokoller er sikret, når Nationalmuseet udarbejder de videnskabeligt funderede beskrivelser til værket Danmarks Kirker. Selv om vigtige oplysninger tilgår provsten i forbindelse med syn, vil det fyldigste og »tætteste« være at finde hos menighedsrådet. Eller burde være det, for som i ovenstående eksempel med orglet er der beklageligvis slemme huller i mange menighedsrådsarkiver. Det er en skam, for overraskende mange sider af historieforskningen kan nyde godt af et velbevaret og velordnet menighedsrådsarkiv. Det være sig anvendt alene, flere sammen, eller ikke mindst i samspil med bispe-,

provste-, præstearkiver og kirkelige foreningsarkiver, lokalt, regionalt eller på landsplan.

Naturligvis er det ikke alene kirkehistorie, der kan udforskes på dette grundlag, men også historien om kvinders og mænds folkelige engagement i det lokale samfund og i det fremvoksende demokrati.

Menighedsrådene blev en realitet i 1903, og siden da har deres papirer skullet bevares. Men først i 1986 er denne bevaringspligt beskrevet nærmere i et cirkulære fra Kirkeministeriet. Dette har været med til at skærpe interessen for menighedsrådenes arkivmateriale både ude i menighedsrådene og hos historikere. Cirkulæret (se side 23 ff og bilag) fastslår, at menighedsrådene har pligt til at aflevere de arkivalier, som ikke mere er aktuelle for det løbende arbejde. De følgende sider vil fortælle om baggrunden for cirkulæret og forklare, hvorfor det er vigtigt, at dets bestemmelser bliver til virkelighed. Til slut gives der gode råd om, hvordan cirkulæret kan efterleves i praksis.

Menighedsrådene bliver til

Ved menighedsrådsloven af 15. maj 1903 blev der oprettet menighedsråd i alle landets sogne. Sognepræsterne fik et eller flere menighedsråd at arbejde sammen med om forvaltningen af de praktisk økonomiske opgaver.

Menighedsrådene var en nyskabelse i den danske kirkes historie, men de kom ikke dumpende ned fra himlen. Dels kan man finde forløbere for dem, dels var de et naturligt led i samfundsudviklingen omkring år 1900.

Kirkeværger, patroner og gudfrygtige sognemænd

Sognepræsterne var ikke helt alene om arbejdet før menighedsrådenes oprettelse. På to områder havde præsterne en vis bistand, nemlig hvad angår 1) de økonomisk-administrative opgaver og 2) kirketugten.

Ved de fleste kirker havde kirkeværgen et vist tilsyn med kirken, og en lang række kirker var underlagt et særligt patronat. Det kunne være en godsejer, en stiftelse, Universitetet m.fl. Ved disse kirker havde patronatets repræsentant indflydelse på kirkens økonomi og bygningsforhold og i tidligere tid også på udnævnelse af præsten. I købstæderne og fra 1861 også i København var det administrativt-økonomiske lagt ind under kirkeinspektionerne. Kirkeinspektionen bestod i købstæderne af sognepræst, byfoged og kirkeværg (fra 1868 af sogne-

præst, byfoged og et byrådsmedlem).

Med hensyn til kirketugten udstedtes i 1629 en forordning, som skulle modvirke den kirkelige og moralske opløsning, der var en følge af 30-årskrigen. Forordningen bestemte, at der både i byerne og på landet skulle skabes et råd af »de gudfrygtigste, oprigtigste, ivrigste og bedste sognemænd«. Disse mænd skulle som »præstens medhjælper« bistå ham med alt, der angik det kristelige liv. Mindst fire gange om året skulle præsten mødes med medhjælperne for at søge at højne det moralske liv i sognet. De skulle gribe ind over for folk, der ikke gik i kirke, misbrugte helligdagen, sværgede og bandede, og de skulle søge at forlige ægtefolk.

Det er aldrig blevet undersøgt, hvor stor betydning medhjælperne fik. Ofte har de hverken kunnet læse eller skrive. Mange steder forsvandt de efter kort tid. Men de var starten til befolkningens indflydelse på kirkens område. Medhjælperne nævnes da også i en række senere forordninger og cirkulærer. Det er sikkert dem, der tænkes på, når der i et kongebrev fra 1645 forlanges, at der under gudstjenesten skal gå mænd rundt med lange kæppe og slå de kirkegængere i hovedet, der sov under prædikenen.

Præstens medhjælper blev en slags forløbere for det kommunale selvstyre. Ved fattiglovgivningen af 1708 og 1803 og skoleanordningen af 1806/1814 skulle de bedste sognemænd indtræde i fattig- og

Menighedsrådet deltager efter loven om menighedsråd aktivt i præsteansættelsen, og opgaven har ofte medført besøg hos de ansøgere, interessen samlede sig om. I en sådan anledning ses her Ringsted og Benløse menighedsråd på besøg i Krummerup præstegård i 1957. (Midtsjællands Lokalhistoriske Arkiv)

skolekommissionerne som sognepræstens medhjælpere.

Efter Grundlovens indførelse i 1849 begyndte en langvarig debat om kirkens forfatningsforhold. Spørgsmålet var, om kirkens anliggender skulle styres som verdslige spørgsmål direkte af Rigsdagen, eller om kirken skulle have egne organer, der skulle lovgive om kirkens indre forhold. Spørgsmålet om kirkens forfatning blev drøftet indgående i en række store kirke-

kommissioner, uden at man nåede til noget resultat. Rigsdagen og senere Folketinget beholdt lovgivningsmagten også i kirkelige sager. I debatten om kirkeforfatningen kom menighedsrådene til at spille en rolle. De skulle udgøre det nederste led i kirkeforfatningen. Kultusminister Hall søgte i 1856 at indføre menighedsrådene, skønt kirkekommissionen ikke var nået til enighed om kirkeforfatningen; men han turde ikke gøre dem tvungne.

Cirkulæret af 24. september 1856 overlod det til sognepræsterne at bestemme, om et frivilligt menighedsråd skulle indføres i sognet. Rådets medlemmer kunne enten vælges ved frit valg af husfædrene i menigheden eller udpeges af præsterne blandt de mest agtede og kirkeligt sindede i sognet. Det frivillige menighedsråd skulle være præstens medhjælper. Linien tilbage til 1629 er tydelig. Opgaven skulle ligesom for de tidligere medhjælper være at bistå præsten i hans embedsgering. Menighedsrådet skulle overvåge det religiøse og sædelige liv i menigheden og sammen med præsten overveje, hvad der kunne gøres for at rette op på forholdene. Dette kunne bl.a. ske ved henvendelse til enkelte menighedsmedlemmer, der havde brug for kristelig vejledning og trøst, eller ved at advare dem, som vakte åbenbar forargelse i menigheden. Opgaverne var stadig klart at hjælpe præsten med sjælesorg og kirketugt. De frivillige menighedsråd indførtes kun i ca. 280 sogne, men sygnede overalt hen på grund af mangel på opgaver.

Menighedsrådene indføres 1903

Da forhandlingerne om menighedsråd blev genoptaget efter Systemskiftet i 1901 af den nye kultusminister (kirke- og undervisningsminister) J.C. Christensen var tiden en helt anden end i 1850'erne. Tankerne om lokalt selvstyre og medindflydelse var langt mere udviklet. Ligesom lokalbefolkningen via sognerådene havde fået indflydelse på egne forhold, skulle menighedens medlemmer nu via menighedsråd have indflydelse på kirkens for-

hold. Men menighedsrådene skulle ikke længere være kirketugtsorganer. J.C. Christensen udtrykte det tydeligt i bemærkningerne til lovforslaget: Menighedsrådenes opgave skal ikke i første linie være at styre eller råde i kirkens indre liv, sjælesorg og kirketugt, men først og fremmest at tage sig af styrelsen af kirkens borgerlige side.

Forslaget om menighedsråd rejste harmdirrende protester i de fleste kirkelige lejre. En stor del af præsterne var bange for, at menighedsrådene ville begrænse deres indflydelse i sognene. Blandt de kirkelige retninger var mange bange for, at det »ukirkelige« flertal i sognemenigheden ville komme til at bestemme over den »levende« menighed. Indre Mission var især bange for, at den åndeligt døde og ligegyldige mængde skulle vælge de »forkerte« præster.

Den forbitrede og langvarige debat for og imod menighedsrådsloven skal ikke behandles her. Det afgørende var, at det lykkedes J.C. Christensen at få menighedsrådsloven af 15. maj 1903 vedtaget. Loven blev gjort midlertidig. De i alle sogne indførte menighedsråd skulle fungere, indtil en kirkeforfatning var vedtaget, eller indtil 1. januar 1910. Da kirkeforfatningen som nævnt havde lange udsigter, bortfaldt menighedsrådene ved udgangen af 1909 - dog kun for en kort tid.

Med hensyn til menighedsrådenes indflydelse på præstevalg indeholdt 1903-loven kun følgende passus: »Endvidere kan menighedsrådets betænkning indhentes angående spørgsmål om præsteembeders genbesættelse efter indtrådt vakance«. I

praksis blev menighedsrådene overalt inddraget i præstevalgene. Derfor opstod der et problem, da menighedsrådene opførte ved årsskiftet 1909/10. Hvordan skulle man nu få præster udnævnt? Dette førte til, at kultusminister Jacob Appel, der egentlig var modstander af menighedsrådene, forelagde og fik vedtaget menighedsrådsloven af 20. maj 1912. Menighedsrådene blev dermed en permanent institution i den danske folkekirke.

Senere er loven blevet revideret flere gange bl.a. 30. juni 1922 og senest i 1984. Tendensen i lovene er, at menighedsrådene efterhånden får tillagt flere beføjelser. Menighedsrådenes område er kirkens borgerlige side: det økonomisk-administrative samt præstevalget. Derimod har rådene ingen indflydelse på forkyndelsen. I 1984-lovens § 31 hedder det: »Præsten er i sin embedsvirksomhed, herunder den private forsorg, uafhængig af menighedsrådet«. I praksis er der en vis overlapning. Menighedsrådet tager bl.a. stilling til en række forhold vedr. gudstjenesten, og mulighed for uenighed mellem præst og råd er til stede; men generelt gælder det, at præst og menighedsråd de fleste steder arbejder godt sammen.

Menighedsrådsloven og de demokratiske valg

Menighedsrådsloven af 1903 var banebrydende med hensyn til valgrets- og valgbarhedsreglerne.

Ved valget i december 1903 fik kvinder og tjenestefolk for første gang i danmarkshistorien valgret og valgbarhed ved et demokratisk valg. Menighedsrådene kom på

dette område til at danne model for tilsvarende valgeregler til kommunalråd og rigsdag. Til kommunale råd fik kvinder først valgret i 1908 (første gang anvendt ved valget i 1909) og til rigsdagen ved grundlovsændringen af 1915 (første gang benyttet ved folketingsvalget i april 1918).

Ifølge menighedsrådsloven af 1903 § 4 havde alle beboere, såvel kvinder som mænd, valgret og valgbarhed til menighedsrådet, hvis de var medlem af Folkekirken, var over 25 år og havde boet i distriktet et år forud for valget. Valgretten begrænsedes dog af de såkaldte kirkelige garantier. Udelukket var personer, der var fundet skyldig i en i den offentlige mening vanærende handling og ikke havde fået oprejsning, samt de der åbenlyst førte et levned, »der i det almindelige omdømme vækker forargelse (bevislig drikfældighed, erhverv ved utugt eller lignende)«. Endelig skulle vælgerne aktivt vise den interesse for sagen, at de selv skulle sørge for at blive optaget på valglisten. Først i 1949 afskaffedes denne regel (lov 12/4-1949), som også kendes fra amerikanske præsidentvalg.

Regeringen gav ved forelæggelsen af menighedsrådsloven i Folketinget to begrundelser for indførelsen af kvindelig valgret. For det første faldt det i tråd med tendensen i tiden på den borgerlige lovgivnings område, og for det andet var den kirkelige interesse og »den kirkelige modenhed« i langt højere grad udviklet hos kvinden end hos manden.

Kvinder i menighedsrådene

Dette spændende emne - kvindernes be-

Jeg undertegnede,

Margrethe Hansen

der ved det den 17 December 1903 stedfundne Valg af Medlemmer til Menighedsraadet for Jersie-Kirke Skensved Sogn (Sognedistrikt) er bleven valgt til Medlem af nævnte Menighedsraad, erklærer herved højtideligt i Henhold til Lov om Menighedsraad af 15. Maj 1903 § 9 at villo udføre det mig betroede Hverv i Troskab mod vor evangelisk-lutherske Folkekirke og i Overensstemmelse med dens Forskrifter.

Jersie

den 21 Januar 1904

Menighedsrådene var banebrydende for den kvindelige valgret og valgbarhed her i landet. Ved menighedsrådsvalget i december 1903 indvalgte der en række kvinder i de nye menighedsråd. Således blev Margrethe Hansen medlem af Jersie-Kirke Skensved menighedsråd. Her er gengivet hendes højtidelige løfte, som alle menighedsrådsmedlemmer skulle aflægge. (Jersie-Kirke Skensved menighedsråds arkiv i Landsarkivet for Sjælland m.m.)

gydende inddragelse i de første demokratiske valg - kan belyses ved hjælp af menighedsrådsarkiverne. Et studium af valg tallene viser da en markant forskel mellem valget til menighedsråd og de øvrige valg. Ved kommunalvalget i 1909 valgtes der kun 136 kvinder blandt de i alt 10038 kommunalbestyrelsesmedlemmer, ved folketingsvalget i 1918 4 kvinder af de i alt 140 folketingsmedlemmer (kilde: Statistisk årbog).

Den følgende lille undersøgelse fra menighedsrådsvalget i december 1903 i Ringsted-Alsted Herreders Provsti er foretaget på grundlag af menighedsrådenes forhandlingsprotokoller og valgbestyrelsesprotokoller, som er afleveret til Landsarkivet for Sjælland.

Menighedsrådsvalget i Ringsted-Alsted Herreders Provsti 1903

Antal menighedsråd	33	
(for 2 sogne foreligger tallene ikke)		
Antal lister	74	
Antal kandidater	312	
heraf kvinder	116	
kvinder i pct.		38,5
Antal valgte	155	
heraf kvinder	53	
kvinder i pct.		34,2

Tallene viser meget tydeligt, at kvinderne blev opstillet til det første menighedsrådsvalg i meget stort omfang (over 1/3 var kvinder). Og de blev ikke kun opstillet på sekundære pladser. Deres andel blandt de valgte overstiger også en tredjedel. Det fremgår tydeligt af forhandlingsprotokollerne, at man ønskede kvinder valgt. Kun et enkelt sted (Stenmagle) opstilledes udelukkende mænd; i Haslev blev ingen af de 2 opstillede kvinder valgt. Derimod var i Sorø 8 ud af 12 kandidater kvinder. I Nordrup-Farendløse benyttes direkte køns- og sognekvotering, idet

man ønskede 3 medlemmer, deraf 1 kvinde valgt for hvert af de to sogne. Hvilket også skete. I modsætning til senere, hvor fredsvalg blev almindeligt mange steder, sørgede man for, at der overalt blev opstillet flere lister. Et egentligt kampvalg ville vække øget interesse for menighedsrådene. Nogle steder var forskellen på listerne dog ikke særlig stor. I Terslev opstilledes i alt 3 lister. Læreren var spidskandidat på både liste 1 og 2, medens hans kone stod øverst på liste 3.

Undersøgelsen fra Midtjylland bekræfter regeringens udsagn om, at kvinders kirkelige interesse var stærk. Der er heller ingen tvivl om, at menighedsrådene fik betydning for kvinders deltagelse i de øvrige demokratiske valg, selv om de i første omgang ikke opnåede mange pladser i sogneråd m.m.

Formandsvalg

Et andet emne, der kan belyses ved hjælp af et større antal menighedsrådsarkiver, er formandsvalget til menighedsrådene.

I de menighedsråd, der skulle vælges ifølge den første menighedsrådslov af 1903, var sognepræsten født formand, og var der flere præster i sognet, var de alle

Modstående avisoverskrift fra menighedsrådsvalget i Rønne i november 1965 udgør kun ønsketænkning for de fleste menighedsråd. Bortset fra det første valg i 1903, hvor man sørgede for at afholde menighedsrådsvalg overalt, gennemføres menighedsrådsvalget mange steder som fredsvalg med kun én liste, eller som kampvalg med ringe stemmeprocent. Nogle steder i landet har dog tradition for en større stemmeafgivning, som også kan blive resultatet, når der lokalt er større stridspunkter på dagsordenen. Avisoverskrift og billedet af de valgtilforordnedes stemmeopgørelse af valget i Rønne er gengivet fra Bornholms Tidende 24. nov. 1965, den kirkelige sofavælger nederst på siden stammer fra Aarhus Stiftstidende 10. okt. 1965.

Vælgerne i lange køer ved menighedsrådsvalgets start

Valglokalet i Rønne Kirke virkede alt for trangt i formiddags — Mange til fêstandagten før valget — Skoleelever på studietur til afstemningen

Sådan tilbragte 80 pct. af de stemmeberettigede vælgere valgdagen for Høe år siden.

Formandsvalg Ringsted-Alsted Herreders menighedsråd

År	præster	lægmænd	heraf kvinder	uoplyst
1912	27	3	1	4
1916	28	2	0	4
1922	22	10	0	4
1926	23	9	0	4
1987*	0	37	10	0

*Kilde: Roskilde Stift 1988. Udg. Roskilde Stiftsblad.

automatisk medlemmer af menighedsrådet. Under forhandlingerne havde der været røster fremme om, at også læge medlemmer af menighedsrådet burde kunne vælges som formænd; men dette blev ikke vedtaget. Det var således præsterne, der som formænd skulle forestå de første menighedsråd og få dem til at fungere i praksis. Ved den følgende lov af 1912, der gjorde menighedsrådene permanente, fastsatte § 11 derimod, at menighedsrådet selv skulle vælge formanden. Da præsterne stadig var fødte medlemmer af rådet (hvilket de endnu er i 1991), kunne de fortsat være formænd, men skulle nu vælges hertil. I stort omfang fortsatte præsterne i de første valgperioder som formænd, hvilket bekræftes af en undersøgelse fra Ringsted-Alsted herreders sogne.

Ved valgene i 1912 og 1916 fortsatte præsterne i henholdsvis 27 og 28 menig-

hedsråd (ud af 30) som formænd. Valget i 1920 er ikke medtaget i undersøgelsen. Ved det første valg efter den nye menighedsrådslov af 1922 steg lægmændenes andel af formandsposterne til ca. 30%. I 1926 generobrede præsterne en enkelt formandspost. I de følgende 60 år dalede præsternes andel langsomt, men støt, således at det i dag er undtagelsen, når sognepræsten indtager formandsstolen i menighedsrådet. I det tidligere Ringsted-Alsted Herreders Provstis sogne er der i 1987 ingen præster som formænd. I det store Roskilde stift er der i 1987 i alt 8 eksempler på gejstlige formænd. Medens det oprindeligt var en naturlig opgave for præsten at være formand, betragtes dette altså nu som en nødløsning. Præsteembedet og menighedsrådet er blevet uafhængige institutioner, der skal samarbejde, men ikke sammenblandes.

Menighedsrådsarkivet og dets indhold

De ovenfor omtalte forløbere for menighedsrådene var ikke arkivdannende. Hverken præstens medhjælpere eller de frivillige menighedsråd har efterladt arkiver. Nogle få steder førte præsten en forhandlingsprotokol for det frivillige menighedsråd. Sådanne protokoller findes i præstearkivet. I byerne havde kirkeinspektionerne et arkiv, der indeholdt forhandlingsprotokoller, korrespondance og kirke- og stolestaderegnskaber. En række steder går de særdeles langt tilbage i tiden. De fleste af kirkeinspektionsarkiverne er afleveret til landsarkiverne.

Starten til menighedsrådets arkiv kan dateres til 1903/04, da menighedsrådsloven af 1903 § 10 forlanger, at rådet skal føre en forhandlingsprotokol, som skal autoriseres af provsten.

Ved kirkeministeriets skrivelse af 4. januar 1928 blev det fastslået, at menighedsrådets formand havde ansvar for protokoller og arkivalier. I praksis blev menighedsrådets arkiv mange steder ikke holdt adskilt fra præsteembedets arkiv. Som nævnt var præsten de fleste steder i starten formand, og han holdt i reglen ikke de to arkiver adskilt. Specielt de løse papirer, korrespondance og andre sager er ofte filtret ind i hinanden, så de vanskeligt lader sig adskille. Andre steder har menighedsrådsformænd afleveret ældre arkivalier i præstegården, hvor der var bedre plads end i private hjem. En tredje grund til, at præste- og menighedsrådsar-

kivet særlig i ældre tid hænger sammen, er, at menighedsrådet efterhånden overtog funktioner, som sognepræsten tidligere havde varetaget. En sådan sammenblanding er imidlertid uheldig, og i hvert fald for de nyere arkivalier bør det sikres, at præstearkiv og menighedsrådsarkiv holdes adskilt, også i de tilfælde, hvor menighedsrådsarkivet opbevares i præstegården.

I det følgende skal nogle af de vigtigste arkivalier kort omtales. Udgangspunktet er her et menighedsrådsarkiv fra et landsogn. De store købstæders menighedsråd har et langt mere varieret udbud af materiale, selv om de her nævnte grundtyper også er repræsenteret i de store menighedsrådsarkiver. I de københavnske kirkefondskirkers arkiver findes der ved siden af præsteembedets og menighedsrådets arkiv et større materiale fra menighedssamfund, menighedspleje og andet frivilligt sognearbejde.

Forhandlingsprotokoller

Den centrale protokol, som udgør grundstammen i et menighedsrådsarkiv, er forhandlingsprotokollen. Alle menighedsrådslove kræver udtrykkeligt, at menighedsrådet skal føre en forhandlingsprotokol. De er ført meget forskelligt. Nogle menighedsråd indfører fyldige referater af forhandlingerne, og man kan f.eks. finde dele af regnskaber og budgetter og korrespondance indført. Andre proto-

Denne af 108. paginerede Sider bestaaende, gennemdragne og med Provstiets Sægl forsynede Protokol autoriseres herved til Forhandlingsbog for Menighedsraadet for *Fjernerløse sogns-* Menighedsraadsreds.

Revisjet og Medlem Herreders Provsti, den 25. 1. 1904.

M. W. Petersen

koller er derimod ført som mere kortfattede beslutningsprotokoller. Den nyeste menighedsrådslov af 1984 forlanger kun, at forhandlingsprotokollen indeholder menighedsrådets beslutninger, dog kan et mindretal forlange et særstandpunkt kort optaget i protokollen.

De fleste menighedsråd har bevaret en kontinuerlig række af forhandlingsprotokoller. Nogle steder er der lakuner; men ved lidt detektivarbejde kan man måske få skaffet protokollerne til veje, eventuelt ved at spørge tidligere formænd, om de har kendskab til, hvor manglende protokoller kan befinde sig. En del af de ældre protokoller omfatter kun årene 1903-09, idet man valgte at anskaffe en ny protokol, da menighedsrådene blev genindført efter 1912-loven.

Nogle menighedsråd fører også specielle forhandlingsprotokoller. Dette gælder især menighedsrådene for store menigheder. Der kan være en særlig kirkebestyrelsesprotokol ført af forretningsudvalget, eller menighedsrådet kan have nedsat særlige stående udvalg med egne forhandlingsprotokoller, f.eks. præstegårdsudvalg, kirkegårdsudvalg eller byggeudvalg i forbindelse med større restaurerings- eller ombygningsarbejder.

Den vigtigste protokol i et menighedsrådsarkiv er forhandlingsprotokollen, som alle menighedsrådslove kræver ført. Her er gengivet titelbladet fra Fjenneslev menighedsråds første forhandlingsprotokol autoriseret af provsten i januar 1904 (Landsarkivet for Sjælland m.m.). Protokollen er pagineret og gennemdraget med snor, således at der ikke kunne fjernes eller indsættes nye sider. Billedet fra Fjenneslev med den bekendte totårnskirke stammer fra 1908, få år efter at menighedsrådene begyndte deres virksomhed. (Det kgl. Bibliotek)

Valgbestyrelsens protokoller

Ministeriet udsendte i forbindelse med forberedelsen af det første menighedsrådsvalg et meget udførligt cirkulære af 21. juni 1903. Heri var der bl.a. regler for, hvordan valgbestyrelsen skulle føre en særlig forhandlingsprotokol. Valgbestyrelsesprotokollen er en let genkendelig tynd protokol i foliostørrelse, indbundet i brunt skind. De fleste menighedsråd har kun ført en enkelt forhandlingsprotokol for valgbestyrelsen. Når den var udskrevet eller endnu før, er man gået over til at benytte den egentlige forhandlingsprotokol for menighedsrådet også til omtale af valget.

Kirkesyn og præstegårdssyn

Kirkesyn afholdes nu næsten overalt af menighedsrådet (tidligere kirkeejeren) hvert år. Mindst hvert 3. år deltager provsten i kirkesynet. Ifølge lov af 19. februar 1861, § 2 skulle der føres en kirkesynsprotokol, hvori den årlige synsrapport skulle indføres. Da de årlige indførsler ikke fylder særlig meget, og de benyttede protokoller er særdeles tykke, benyttes de gamle protokoller fra 1862 endnu mange steder.

Ved præstelønningsloven af 30. juni 1922 overtog menighedsrådene bestyrel-

Gravstedets № 70. Plads til 2 Lig: *Hjer: Jens Jensen*

Kirkebogens		Den Afdodes Navn m. v.	Døds- dag.	Begravelses- dag.	Alder.	Hver i Grav- stedet.	Anmærkninger.
Page.	№						
		<i>Jensens Hjer Hjer Hjer Jens Jensen</i>	<i>7/14 29/2</i>	<i>26/14 29/3</i>	<i>61 88</i>	<i>0 6</i>	<i>Hjer Jens Jensen Hjer.</i>
							

Menighedsrådet har pligt til at opbevare arkivalierne betryggende. Reglerne kan ikke siges at være helt overholdt med hensyn til den her gengivne begravelsesprotokol. Den indeholder et utal af børnetegninger, skriftprøver, delvis udklippede sider m.v., der fortæller, at protokollen må have været overladt til mindre børn - graverens, menighedsrådsformandens, præstens ? (Landsarkivet for Sjælland m.m.)

sen af præstegårdene. To år senere udsendtes der et regulativ (12/4-1924) om bl.a. tilsyn med præstegårdenes bygninger. Heri bestemtes, at der til hvert embede skulle anskaffes en særlig protokol,

hvori der skulle indføres alle synsforretninger, der afholdtes over præstegården, samt alt, hvad der i øvrigt bestemmes med hensyn til forandringer, forsikringer m.m. I de følgende år anskaffede menighedsrå-

dene præstegårdsprotokoller (i pastorater med flere menighedsråd dog kun en protokol). De var skematisk opdelt og indeholdt følgende afdelinger: 1. Beskrivelse af præstegården (bygninger, indretning, havens størrelse, hegn m.m.) 2. Præstegårdens jorder, skov m.m. 3. Synsforretninger over præstegården. 4. Udvalgsforhandlinger (især når der var flere menighedsråd om en præstegård) og andre optegnelser af interesse.

Kirkegårdsprotokoller

Hovedparten af kirkegårdene er enten folkekirkelige eller kommunale. De fleste af de kommunale begravelsespladser findes i de store byer. Folkekirkens kirkegårde bestyres af menighedsrådene. Tidligere var en række kirker ikke selvejende, som de alle er i dag, og kirkegårdene bestyredes da af kirketiendejeren. Menighedsrådet havde dog et vist indseende med kirkegårdene ved de ikke-selvejende kirker gennem menighedsrådets kirkegårdsudvalg. Hvis en kirkegård er fælles for flere menigheder, ansættes der en fælles kirkegårdsværge. Ved de helt store kirkegårde kan der ansættes en kirkegårdsinspektør.

Kun kirkegårde med en kirkegårdsinspektør har en sagsdannelse og et egentligt arkiv med korrespondance og regnskaber. Almindeligvis vil egentlige kirkegårdssager findes blandt menighedsrådets korrespondance og kirkegårdens regnskabsforhold blandt kirkens øvrige regnskabsvæsen (se nedenfor). Graverens arkiv indskrænker sig da til en kirkegårdsprotokol, et kort over begravelser på kir-

kegården, en vedtægt for kirkegården, samt evt. visse sager vedr. legatgravsteder.

Allerede før menighedsrådene fik noget med kirkegårdene at gøre, bestemtes det, at der skulle føres en »nøjagtig bog over samtlige begravelser på kirkegården« med angivelse af et nummer for hver grav (Min. skr. 17/2-1880). Præsten skulle med mellemrum kontrollere, at protokollen passede med gravene på kirkegården. De ældste protokoller kan være ført efter skema eller i bøger indrettet uden skema. Nogle protokoller er ført således, at begravelser på et bestemt gravsted kan følges over en lang periode. Andre steder har man i ældre tid ført en kronologisk begravelsesprotokol, der ligner kirkebogens fortegnelser over døde. I det hele taget er kirkegårdens protokoller en vigtig kilde for personalhistorikerne til supplement af kirkebøgerne. Begravelse i samme gravsted fortæller om en nær familiemæssig tilknytning. Ofte vil det stadig være muligt at finde de gamle gravsten bevaret på kirkegårdene.

Ved lov af 30. juni 1922, § 22 bestemtes det, at kirkegårdsprotokollen skulle indeholde oplysninger om den begravede persons navn, stilling, alder, tidspunkt for begravelsen samt gravens plads og nummer på kirkegården. Ved kgl. anordning af 20. april 1953 krævedes, at kirkegårdsprotokollen (og kirkegårdskortet) fremtidig skulle føres i to eksemplarer. Ligesom kirkebøgerne skulle de to sæt af protokoller opbevares på hvert sit sted, og de skulle mindst en gang årligt konfereres for uoverensstemmelser.

Kirkegårdsprotokollerne kan være

vanskelige at datere. I de tilfælde, hvor protokollerne er autoriserede, er begyndelsestidspunktet fastlagt; men ellers kan protokollens ibrugtagelsestidspunkt være uklart, da oplysninger om ældre begravelser kan være overført fra en tidligere protokol. Dateringsproblemerne kan let løses ved, at man altid sørger for forrest i protokollerne at anføre, hvilket år protokollen er taget i brug og senere tilføje, hvornår den er afsluttet.

Regnskabsvæsenet

Menighedsrådets arkiv indeholder kassebøger samt årlige overslag og regnskaber for en række forskellige kirkelige kasser.

I det 19. århundrede var præsterne ikke på fast løn, men fik deres indtægter fra præstegårdens drift, tiendebetaling samt fra offer og accidenser. Derfor kan man i præstearkivet finde tiendeprotokoller, protokoller over offerbetaling og materiale vedrørende præstegården.

Med loven om afløsning af tiende 15. maj 1903, præstelønningsloven af 1913 og lov om udstykning af præstegårdsjorden 4. oktober 1919 kom præsterne på fast løn, og der oprettedes en præstelønningskasse for hvert pastorat. Er der to eller flere menighedsråd i et pastorat, bestyres præstelønningskassen i fællesskab.

Medens der således kun findes et sæt kassebøger og regnskaber for præstelønningskassen i hvert pastorat, er de øvrige kirkelige kasser derimod særskilt for hvert menighedsråd. De steder, hvor kirken er selvejende, administrerede menighedsrådet fra 1922 en kirkekasse og en kirkebetjeningskasse. Den sidstnævnte

kasse, der vedrørte kirkefunktionærernes indtægter og udgifter, er nu overalt nedlagt som selvstændig kasse. Sammenlægningen af kirkekassen og kirkebetjeningskassen kan spores i arkivet, da der fra den senere periode findes kassebøger og regnskaber for »kirke- og kirkebetjeningskassen«. En fjerde kirkelig kasse: menighedsråds-kassen findes de steder, hvor kirken ikke er selvejende.

Menighedsrådet har også pligt til at føre en autoriseret protokol over indsamlingerne i kirkerne. Nøjere bestemmelser herom findes i Kirkeministeriets cirkulære af 8. maj 1963.

I mange menighedsrådsarkiver er kassebøger og regnskaber kun bevaret ukomplet. Dette skyldes bl.a., at materialet ikke har været opbevaret sammen med det øvrige arkiv, men hos skiftende kasserere. Desuden har regnskabslovens bestemmelse om, at regnskabsbilag kun skal opbevares i 5 år, ført til, at regnskaber og kassebøger, som skal bevares, er blevet kasseret sammen med bilagene. Regnskaber og overslag kan dog i en række tilfælde findes i overtilsynsmyndighedernes arkiver (provstiudvalg og stiftsøvrighed).

Korrespondance, bygningssager og andre løse papirer

Generelt kan det fastslås, at menighedsrådets protokoller er bevaret i langt højere grad end de løse akter. Korrespondance m.m. kan være gået til ved skifterne på formandsposten. Ofte har korrespondancen ikke været ordnet efter noget system, men har ligget i »gule kuverter« og lignende, og de har været sammenblandet

med regnskabsbilag og andre tryksager, hvilket har gjort korrespondancen mere udsat for at blive kasseret ved oprydninger. I andre tilfælde er materialet blevet kasseret, når man har anset sagerne for at være afsluttede eller uaktuelle.

Nogle menighedsråd har ordnet korrespondancen kronologisk eller i grupper efter sagsområder. I enkelte tilfælde er korrespondancen ordnet efter menighedsrådsmøder. Det afgørende er, om der benyttes et system, der gør det muligt at finde de sager, man har brug for (jf. nedenfor om det i menighedsrådsarkivet foreslåede ordningssystem).

I menighedsrådenes ældre arkiver findes almindeligvis en eller flere pakker diverse sager, som passende kan ordnes kronologisk, og nogle pakker med sager vedrørende bygningsforhold og inventar. Desuden kan der være en samling af vedtægter, regulativer og takster, som det er værdifuldt at bevare, selv om de ikke længere er gældende.

Bygningssagerne kan omfatte større bygge- eller restaureringsarbejder, men også mindre vedligeholdelsesarbejder. Meget ofte indeholder sådanne sager både korrespondance, byggebeskrivelser, tegninger og regnskaber med bilag. Ved større bygningssager er det vigtigt, at også regnskabsbilagene bevares, da disse indeholder væsentlige oplysninger.

Inventarsagerne er også vigtige. Det kan dreje sig om nyanskaffelser og installationer. Ofte findes der sager om orglet og kirkeklokkerne, som der senere kan blive brug for.

Et særligt problem udgør kort og teg-

ninger. Som nævnt kan de indgå i bygningssagerne, men ofte ligger de for sig, og deres opbevaringsforhold er ofte dårlige, især fordi mange tegninger har et upraktisk format.

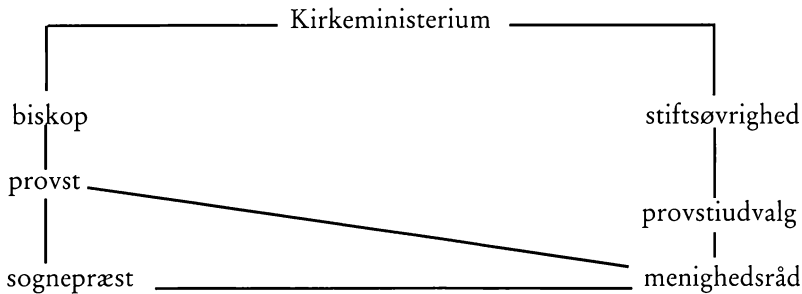
Menighedsrådsarkivets sammenhæng med andre kirkelige arkiver

Ovenfor er det omtalt, at menighedsrådsarkivet og præstearkivet ofte af forskellige grunde er blandet sammen eller er nært sammenhørende.

Da menighedsrådet er i stadig samspil med andre kirkelige myndigheder, vil der også i overtilsynets arkiver findes materiale om de lokale menighedsråd. Det vil i mange tilfælde, hvor menighedsrådsarkivet ikke er særlig godt bevaret, være muligt at finde nogle af de kasserede sager i provstens/provstiuvalgets, stiftsøvrighedens og i kirkeministeriets arkiver. I provstearkiverne findes der som regel særlige pakker med korrespondance for hvert enkelt pastorat. I nogle provstearkiver er sager fra præster og menighedsråd blandet sammen, i andre er menighedsrådets korrespondance med først og fremmest provstiuvalget holdt for sig. I provstearkiverne opbevares også kopier af synsrapporter over kirker og kirkegårde samt protokoller over de synsforretninger, hvor provsten deltager. Både i provstiuvalgets arkiv og i stiftsøvrighedens arkiv findes et meget stort regnskabsmateriale (regnskaber og overslag), som supplerer/erstatte materialet i menighedsrådsarkiverne.

Menighedsrådsarkiverne indgår i en naturlig sammenhæng med de øvrige kirke-

Forretningsgangen i kirkelige sager

lige arkiver, som findes i landsarkiverne, først og fremmest præstearkiverne. En udnyttelse af menighedsrådsarkivet i forskningsøjemed vil derfor normalt indebære anvendelse også af andre kirkelige arkiver.

På landsarkiverne vil det være muligt at belyse tværgående kirkehistoriske emner ved anvendelse af en række menighedsrådsarkiver. Landsarkiverne har navnlig i de senere år systematisk indsamlet præste- og menighedsrådsarkiver. Dette indsamlingsarbejde blev intensiveret, da det var konstateret, at arkivmaterialet en del steder var i fare for at gå til. Således har landsarkivet i København nu indsamlet

materiale fra næsten alle menighedsråd i Roskilde stift, og indsamlingen foregår også i de andre stifter i landsarkivets område. Man håber i løbet af nogle år at kunne udgive samlede registraturer over materialet i de indsamlede præste- og menighedsrådsarkiver. Den første registratur udkom i 1988. De trykte registraturer betyder, at materialet lettere kan udnyttes forskningsmæssigt, og at menighedsrådene, der har afleveret deres arkiv, kan se, hvad der findes i landsarkivet, og eventuelt via registraturen kan låne materiale, der bliver brugt for i administrationen eller i forbindelse med jubilæum og lignende.

1986-cirkulæret og menighedsrådets moderne arkiv

Kirkeministeriet udsendte i 1986 retningslinier for bevaring af menighedsrådenes arkiver (cirkulære af 25. juni 1986, gengivet som bilag side 34 ff). Blandt cirkulærets punkter er der især to, som er vigtige. For det første er det gjort klart, hvem der har ansvaret for arkivet, og for det andet præciseres, hvad det vil sige at have ansvar for arkivet, passe det og sikre det. Disse forhold forklares nærmere i dette afsnit.

Ansvar for arkivet

Arkivvejledningen, der er udsendt sammen med Kirkeministeriets cirkulære, indleder med at slå fast, at det er menighedsrådets formand, der har ansvar for arkivet, og det gælder alle papirer, der er opstået i forbindelse med menighedsrådets virksomhed. For at sikre overblik over, hvad rådets arkiv indeholder, foreslås det, at man løbende fører en fortegnelse over bestanden af arkivalier. Denne fortegnelse er kaldt en »arkivprotokol«, selv om det ikke behøver at være en fin bog med guld på ryggen! Faktisk vil det til formålet være mere hensigtsmæssigt at bruge et lille ringbind, som Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmers kontor forhandler. Med udgangspunkt i cirkulærets eksempler har man her udformet skematiske løsblade, der er lette at udfylde. Man ser derved overskueligt, hvad der er i menighedsrådets varetægt af henholdsvis protokoller og korrespon-

dance samt andre løse sager. Ligeledes, hvilke arkivalier der er afleveret til landsarkivet, eller evt. deponeret i lokalhistorisk arkiv med rigsarkivarens tilladelse.

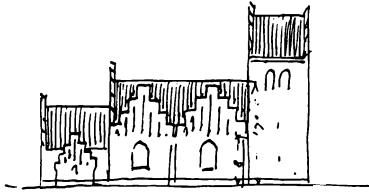
Meget praktisk indeholder ringbindet også en blanket til brug ved formandskifte. Ved denne lejlighed skriver den afgående formand under på, at arkivprotokollen er ajourført, og at der er, hvad der skal være i arkivet. På samme blanket kvitterer den tiltrædende formand for modtagelsen af arkivet. Et gennemslag fra blanketten sendes i henhold til cirkulæret til provsten; originalen bliver i arkivprotokollen.

Disse bestemmelser om kontrol med arkivet i forbindelse med formandskifte er vigtige, idet erfaringen desværre har vist, at det er på dette tidspunkt, der er risiko for, at noget bliver »glemt«. Navnlig hvis arkivet flyttes med formanden.

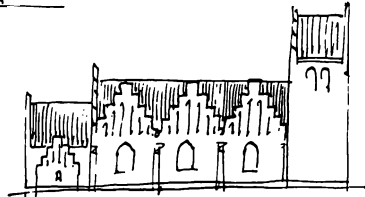
Formanden har ansvaret, men han/hun kan uddelegere det. Det betyder, at f.eks. graveren og kirkekassereren kan tage ansvaret for de løbende sager/papirer, som det er praktisk, at netop disse personer har ved hånden. Det vil dog altid være formanden, der i sidste ende har ansvaret for, at så meget som muligt holdes samlet, og at f.eks. de godkendte og reviderede regnskaber ikke ligger i årevis på kirkekassererens bopæl.

I arkiveringsvejledningen tales om betryggende opbevaring som forudsætning for, at man lever op til sit ansvar for arki-

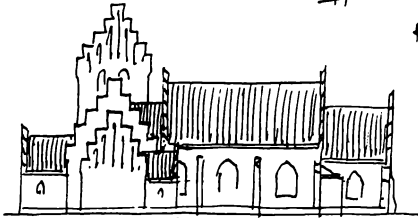
Haslev Kirkes Udvidelse.

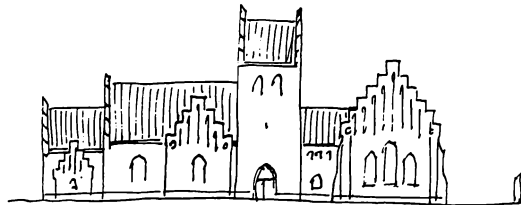
Forslag No I.

Forslag No II.

Forslag No. II A.

Forslag No. III.

Menighedsrådene har ansvar for kirkebygninger og inventar. I mange menighedsrådsarkiver findes bevaret tegninger, plancher, byggebeskrivelser m.v., som det er vigtigt at bevare. I Haslev-Freerslev menighedsrådsarkiv er bevaret en hel pakke af forarbejder til den store ombygning af Haslev Kirke 1914-16. Her er gengivet facaderne fra fire af kgl. bygningsinspektør Martin Borchs forslag til ombygning af kirken. (Menighedsrådets arkiv i Landsarkivet for Sjælland m.m.)

vet. Ved betryggende opbevaring forstås dels god orden i arkivet, så man kan finde sager, der f.eks. i henhold til loven om offentlighed i forvaltningen skal kunne findes, dels at arkivet rent faktisk står forsvarligt og f.eks. ikke er udsat for fugt eller skadedyr. Til det sidste hører også, at ingen uvedkommende kan få adgang.

Orden i arkivet

Cirkulæret fra 1986 er bl.a. tænkt som et middel til at skabe bedre orden i menighedsrådsarkiverne. Inden man går i gang med at praktisere cirkulærets arkiveringsvejledning på de nyere arkivalier i menighedsrådets arkiv, dvs. sagerne efter ca. 1970, vil det være gavnligt at få løst evt. problemer omkring det ældre materiale.

De ældre, ikke mere aktuelle akter skal ifølge cirkulæret normalt afleveres til landsarkivet. Akterne kan normalt afleveres i den orden, menighedsrådet selv har anvendt i det daglige arbejde eller ved lidt senere henlæggelse af papirerne.

Har man ældre menighedsrådsarkiver liggende, bør man derfor i almindelighed ikke begynde at omordne dem efter et moderne system. Er korrespondancen blot henlagt i kronologisk orden, vil det med de som oftest ret begrænsede mængder, der er bevaret, sjældent volde den fremtidige arkivbenytter større besvær at finde frem til det ønskede. Generelt anbefales det, at man ikke foretager endelig pakning og ordning af arkivalierne for tiden forud for ca. 1970, før man har aftalt med landsarkivet, hvordan det bør gøres. I mange tilfælde vil det nemlig være en fordel at lade disse opgaver udføre i

landsarkivet, hvorved også sager, der hidrører fra andre arkiver, f.eks. sognepræstens arkiv, kan udskilles til opbevaring under dette arkiv i landsarkivet.

Når der således er skabt orden i det ældre arkiv, og det evt. er afleveret til landsarkivet, gælder det om at få styr også på det nyere arkiv og de papirer, som skabes gennem det løbende arbejde. Man må holde orden på hylderne og indrette sig praktisk med opstillingen. Det anbefales at opstille alle protokollerne først, altså:

-FORHANDLINGSPROTOKOLLER (menighedsrådets, valgbestyrelsens, kirkegårdsudvalgets m.fl.)

-REGNSKABSPROTOKOLLER (kasebøger for præstelønningskassen, kirke- og kirkebetjeningskassen, indsamlingsbog m.v.)

-ANDRE PROTOKOLLER (kirkesynsprotokol, synsprotokol for præstegården, kirkegårdsprotokol m.v.)

Derefter opstiller man den del af korrespondancen m.v., som ikke mere er aktuell i de løbende forretninger. Papirerne lægges i arkivæsker (kaldet Rigsarkivets model, se s. 28). Hvis man synes, kan man evt. fortsætte med at opbevare arkivalierne i ren kronologisk orden, men i de fleste tilfælde vil en saglig henlæggelse være bedre. Det er praktisk at anvende den plan, der findes i Kirkeministeriets arkiveringsvejledning. Den løbende korrespondance er det hensigtsmæssigt i første omgang at indsætte i brevordnere, f.eks.

den Landsforeningen sælger med tilhørende faneblade for planens 9 emnegrupper. Inden for den enkelte emnegruppe kan papirerne sættes ind efter dato, eller ved større sager (f.eks. kirkens restaurering) kan man i stedet vælge at lade alle papirer vedr. sagen være samlet inden for emnegruppen. Før breve og papirer indsættes, påfører man nummeret for den emnegruppe, evt. underopdelt, jf. bilag side 34, man ønsker at henføre brevet til. Efter behov, eller helst med faste intervaller på et år eller mere (f.eks. valgperioden), flyttes brevordnerens indhold til arkivæsker, hvor de enkelte emnegrupper lægges i papir- eller kartonomslag hver for sig. En æske kan f.eks. indeholde al korrespondance m.v. 1985-88 for emnegrupperne 1-4, d.v.s. sager vedr. menighedsrådets forretninger, økonomiske forhold, kirkefunktionærer og kirken. Det markeres tydeligt på æsken, hvad den indeholder.

Arkivrensning

Før papirerne lægges i æsker til varig opbevaring, må arkivfremmede materialer så vidt muligt fjernes, d.v.s. stoffer som nedbryder arkivalierne. Det kan være plastiklommer, der trækker maskinskrift af efter en tid, clips og lign. af jernholdigt materiale, som danner rust, tape, der fedter papiret, og gummibånd, der tørrer ud.

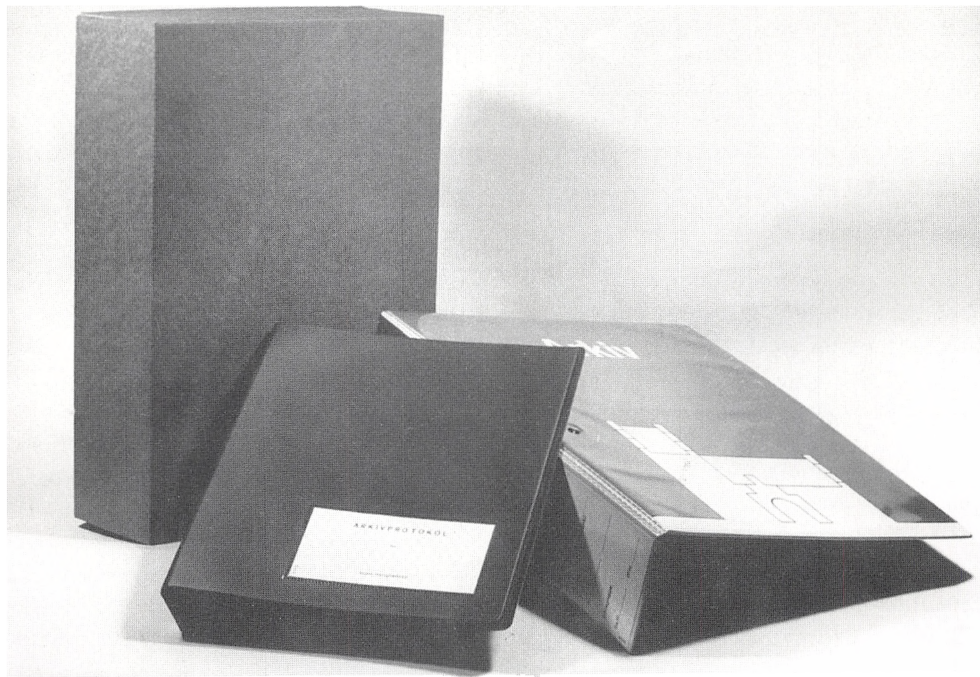
Det enkleste er at lægge papir rundt om de ting, der hører sammen, og skrive uden på, hvad indholdet er.

Cirkulæret indeholder bestemmelser om, at det meste af menighedsrådets arkiv skal bevares. Enkelte papirer og bilag må dog kasseres straks eller efter 5 år. Det, der skal kasseres, bør udskilles i forbindelse med omlægningen i æsker. I forbindelse hermed kan man i øvrigt spare plads ved at sikre sig, at overflødige fotokopier ikke arkiveres. Om kassation skal bemærkes, at det er bedre at kassere for lidt end for meget, og at menighedsrådet ikke på egen hånd må kassere andet end det, der udtrykkeligt er nævnt i arkiveringsvejledningen. Al anden form for kassation kræver særlig tilladelse fra rigsarkivaren.

Sikker opbevaring

Til sikkerheden omkring arkivet hører, at ingen uvedkommende får adgang til det (se senere). Denne sikkerhed kan lettest opretholdes, hvis arkivet står samlet hos formanden, i præstegården, i sognegården, eller hvor der i øvrigt måtte være velegnede lokaler. Såfremt der er behov for udlån til andre menighedsrådsmedlemmer, bør det noteres, til hvem der er udlånt. Formanden sørger derefter for, at papirerne kommer hurtigt på plads igen. Det er en selvfølge, at det rådsmedlem, som har lånt sager fra arkivet, må over-

Selv om mange kirkebygninger har mere end rigelig plads til menigheden, er der andre steder på grund af tilflytning brug for nye kirker. Hvor der bygges, er menighedsrådet normalt med som byggherre. På billedet fra foråret 1991 ses formanden for Ringsted menighedsråd Ejvind Sørensen ifærd med at tage det andet spadestik til Klostermarkskirken i Ringsted. (Foto: Niels-Jørgen Hansen. Midtsjællands Lokalhistoriske Arkiv)

Menighedsrådet bør føre en fortegnelse over arkivet i en særlig »arkivprotokol«. Til den løbende korrespondance er det praktisk at anvende ringbind med emneblade, der svarer til arkiveringsvejledningen ved Kirkeministeriets cirkulære af 25. juni 1986, (se bilag). Når korrespondancen m.v. ikke mere er aktuel for arbejdet, omlægges den i arkivæsker (Rigsarkivets model). På billedet ses et eksemplar af arkivprotokol, ringbind med emneblade samt en arkivæske (her dog uden etiket).

holde tavshedspligten og tage vare på, at familiemedlemmer eller andre ikke har adgang, såfremt der er tale om nyt materiale, der endnu ikke er almindeligt tilgængeligt.

Arkivrummet bør være indrettet, så skader på el-, varme- og eventuelle vand-installationer ikke kan forårsage ødelæggelse af arkivalierne. Rummet må være

tørrt, med nogenlunde stabil temperatur året rundt, og der bør være et brandsikkert rum eller skab. Mange skader i form af nedbrydning ved snavs og for stærkt lys hindres, når papirerne (normalt ikke protokoller) lægges i arkivæsker, der bl.a. forhandles af Landsforeningen. Æskerne er fremstillet af afprøvede materialer, der yder arkivalierne beskyttelse mod kemisk

nedbrydning.

Ved afleveringen til landsarkivet skal de løse dele af arkivet normalt være omlagt i arkivæsker. Disse mærkes med oplysning om menighedsrådets navn, indhold (f.eks. korrespondance og saggruppe) og tidsperiode. Standardetiketter med vejledning om rigtig påklæbning kan også købes gennem Landsforeningen. Det er vigtigt, at man hverken bruger limstift - det holder ikke - eller en brandfarlig lim. Rigsarkivets chefkonservator anbefaler LYFA-skolelim. På etiketterne anvendes skrift med blæk eller tusch eller maskinskrift.

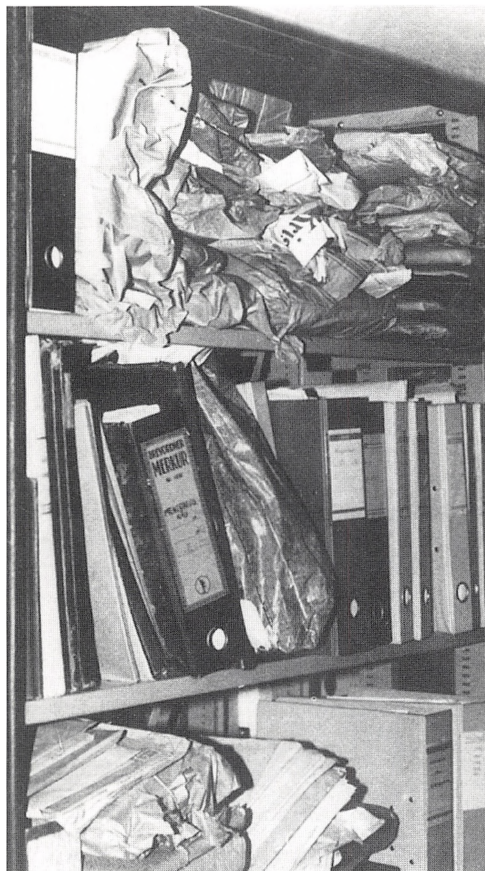
Hvem har adgang til arkivet?

Menighedsrådets virksomhed er fastsat ved lov, og arkivalierne, der skabes under arbejdet, er derfor »offentlige«, hvilket dog ingenlunde betyder, at alle straks har adgang til det hele. Ved offentlig forstås i denne sammenhæng blot, at papirerne ikke er privat ejendom, men omfattet af de gældende bestemmelser for arkivalier i samfundseje. De siger for papirer fra før offentlighedslovens ikrafttræden i 1971, at arkivalierne som hovedreglen er tilgængelige, når de er 50 år gamle. Hvis der er tale om oplysninger om enkeltpersoners private eller forretningsmæssige forhold, vil grænsen dog normalt være 80 år. I menighedsrådsarkivet gælder 80 års fristen for f.eks. menighedsrådets forhandlingsprotokol og sager om ansættelse eller andre personlige forhold.

Efter 1.1.1971 er også menighedsrådsarkivalierne omfattet af offentlighedsloven, hvis senest reviderede udgave trådte i kraft 1.1.1987. Efter denne lov har alle i princip

adgang til offentlige akter, men der er vigtige undtagelser m.h.t. aktindsigt. Det gælder bl.a. sådanne oplysninger, som vedrører enkeltpersoners private eller økonomiske forhold (§ 12, stk. 1). Som det ses, svarer det nogenlunde til det fra før 1971, der er belagt med 80 års grænsen. Menighedsrådsprotokollen er fortsat utilgængelig for uvedkommende, og det samme gælder personalesager og sager om forretningsforhold, der er af afgørende økonomisk betydning for en person eller et firma. Formålet med disse begrænsninger er naturligvis at kunne beskytte privatlivets fred, hvilket både menighedsrådets medlemmer og tredjemand har berettiget krav på.

Til brug for udførelse af menighedsrådets opgaver har formanden og medlemmerne adgang til alle dele af arkivet, idet de pågældende efter forvaltningsloven er pålagt tavshedspligt med hensyn til fortrolige oplysninger (§§ 27 og 32). Efter samme lov kan en forvaltningsmyndighed pålægge udenforstående tavshedspligt, hvis der gives adgang til ikke almindeligt tilgængeligt materiale, som myndigheden ikke er pligtig til at udlevere. Det betyder, at dispensation til benyttelse af ikke-tilgængeligt materiale til forskningsøjemed gives på betingelse af tavshed med fortrolige oplysninger. Ifølge Kirkeministeriets cirkulære gives sådanne dispensationer af rigsarkivaren efter indstillingen herom fra det menighedsråd, arkivalierne hidrører fra. Bestemmelsen skal sikre ensartethed i behandlingen af dispensationer landet over. Ansøgninger om adgang til de ikke almindeligt tilgængelige dele af menighedsrådsarkiverne

Et arkiv må være ordnet, for at det kan bruges i administration og i historisk forskning. De to billeder viser det samme menighedsrådsarkiv før og efter ordning og ompakning. (Landsarkivet for Sjælland m.m.)

sendes til rigsarkivaren. Det gælder også, hvis et nuværende eller tidligere menighedsrådsmedlem til privat forskning ønsker adgang til det ikke almindeligt tilgængelige materiale i det lokale menighedsrådsarkiv.

Aflevering af uaktuelle arkivalier

Forud for Kirkeministeriets cirkulære har der ikke været en klart udtalt pligt til aflevering af menighedsrådsarkiver til et offentligt arkiv. I Leksikon for menighedsråd har der dog i de seneste udgaver været

Menighedsraadenes Blad.

Udgivet af

Landsforeningen af Menighedsraad

I 1920 stiftedes Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer for at bistå de enkelte menighedsråd. Landsforeningen, der har kontor i Århus, har siden 1922 udgivet Menighedsrådenes Blad. Som eksempel vises her bladhovedet fra 1930 - med god landlig idyl!

optaget en arkiveringsvejledning, hvoraf fremgår, at der er pligt til at bevare arkivalierne, og at aflevering kun kan ske til landsarkivet - f.eks. ikke til private institutioner.

Desværre har det vist sig, at en hel del både ældre og nyere menighedsrådsarkivalier er gået tabt. Det er med baggrund heri, at cirkulæret præciserer pligten til at aflevere arkivalier til landsarkivet, når menighedsrådet ikke længere har behov for dem. Under forudsætning af rigsarkivarens godkendelse er deponering i lokalhistorisk arkiv anført som alternativ. Det skal forstås således, at afleveringspligten

til landsarkivet i nogle tilfælde i praksis kan opfyldes ved lokal deponering. Blandt forudsætningerne for en sådan løsning er bl.a., at det lokalhistoriske arkiv har en offentlig ansat leder, en passende åbningstid og egnede lokaler. Ansøgninger om deponering sendes til rigsarkivaren, der afgør, om deponering kan finde sted. Ved deponeringer står menighedsrådsarkivet under tilsyn af landsarkivet.

Aflevering til landsarkivet

Formålet med afleveringen er, at de tilgængelige arkivalier skal kunne stilles til rådighed for den historiske forskning i

vid forstand. Det kan være kirkehistorikeren eller lokalhistorikeren, der er interesseret i at udforske kirkens historie, menighedslivet eller et andet kulturhistorisk emne i et enkelt sogn eller i en hel egn. Som omtalt tidligere forudsætter sådanne studier meget ofte, at man også dykker ned i arkivalier fra andre offentlige arkiver, som i forvejen findes i landsarkivet. Har man vanskeligt ved at komme til landsarkivet, kan de fleste arkivalier normalt lånes til benyttelse på et andet statsligt arkiv eller de større biblioteker og lokalhistoriske arkiver, i original eller i form af mikrofilm.

Det vil altid være et skøn, hvor lang tid der går, før man kan sige, at papirerne er uaktuelle eller ren historie og derfor ikke mere i brug ved løsningen af menighedsrådets opgaver. Erfaringsmæssigt er det imidlertid sjældent, at der efter 20-30 år er brug for protokoller og korrespondance m.v. Arkivalierne er med andre ord mod-

ne til aflevering, også selv om langt fra alt materialet er klar til at blive benyttet til forskningsbrug.

Når arkivalierne er afleveret til landsarkivet fritages menighedsrådsformanden for sit arkivansvar - for det afleverede. Ansvar overgår til landsarkivet. Det udarbejder fortegnelser over indholdet og sørger for sikker opbevaring. Selve afleveringen lægges til rette i samarbejde med landsarkivet. Menighedsrådet kan i øvrigt altid ringe eller skrive til landsarkivet i dets område (se s. 37) for at få gode råd om arkivforhold. Det gælder også, selv om afleveringen ikke er lige om hjørnet.

De afleverede arkivalier skal følges af en kortfattet fortegnelse, så man aldrig bagefter kan blive i tvivl om, hvad der er afleveret. Det kan bl.a. have betydning, hvis menighedsrådet senere i arbejdet får brug for noget af det, der er afleveret. Det kan i så fald hurtigt findes frem og lånes hjem fra landsarkivet til menighedsrådet.

Litteraturliste

Leksikon for menighedsråd. Red af Jørgen Ginnerup. Århus 1983.

Henning Asp Poulsen: Medlem af menighedsrådet - en håndbog for menighedsrådsmedlemmer. Frederikshavn 1988.

Kirke/menighed/menighedsråd. Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer 1920-1970. Red. Anker Honoré m.fl. Århus 1970.

Menighedsrådenes Blad (udgivet siden 1922).

Retsregler for menighedsrådsmedlemmer. Løsblade udg. af Kroghs Forlag.

Preben Espersen: Folkekirkens styrelse. Kbh. 1990.

August Roesen: Dansk Kirkeret. 3. udg. 1976.

Den danske kirkes historie. Bd. I-VIII. Red. af Hal Koch m.fl. Kbh. 1950-66.

Love og ekspeditioner vedkommende kirke- og skolevæsen, fra 1963 Love og ekspeditioner vedr. kirkelige forhold. (Løbende samling af love, cirkulærer og skrivelser vedr. kirkelige forhold. Sidst udgivne bind dækker 1981).

Poul Nedergaard, Anders Pontoppidan Thyssen: Personalhistoriske, sognehistoriske og statistiske bidrag til en dansk præste- og sognehistorie. Bd. I-X. 1949-91.

Teologisk Stat. Kirkelig Håndbog 1989 (og tidligere udgaver). Heri bl.a. oplysning om menighedsrådenes formænd.

Landsarkivernes pjece: Offentlige myndigheders og institutioners arkiver. (Udsendt i 4 udgaver for hvert af landsarkiverne).

Pastoratsarkiver (præste- og menighedsrådsarkiver) på Møn og Bogø. Udg. af Landsarkivet i Kbh. 1988. Første bind i en serie registraturer over indholdet i præste- og menighedsrådsarkiver.

Bilag

Kirkeministeriets cirkulære af 25. juni 1986 om bevaring af menighedsrådenes arkiver.

(Til stiftsøvrighederne)

Gennem en længere årrække har rigsarkivet og landsarkiverne ønsket faste regler for bevaring af menighedsrådenes arkiver. I samarbejde med rigsarkivet udarbejdede Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer i 1978 en vejledning til en arkiveringsplan for menighedsrådene. Der har siden været arbejdet videre med faste regler om bevaring af menighedsrådenes arkiver.

Det er for såvel arkivvæsenet som for nutidig og fremtidig forskning afgørende at sikre disse arkiver, der i kraft af menighedsrådenes placering som offentlige administrative organer rummer vigtige kilder til den danske kirkes historie i nyere tid.

Materiale, som ikke skal bevares af forskningsmæssige eller forvaltningsmæssige hensyn, bør udskilles og kasseres.

De bevaringsværdige dele af arkivalierne, som menighedsrådene ikke længere har behov for, skal sikres ved aflevering til vedkommende landsarkiv. Med rigsarkivarens godkendelse kan arkivalierne i stedet deponeres i et lokalhistorisk arkiv. Såfremt et menighedsråd allerede har deponeret arkivalier i et lokalhistorisk arkiv, skal menighedsrådet indberette dette til vedkommende landsarkiv.

Da både ældre og nyere menighedsrådsarkiver har vist sig at være truet på grund af spredt og uhensigtsmæssig opbevaring, har ministeriet fastsat retningslinier for bevaring og kassation af menighedsrådenes arkivalier.

Disse retningslinier fremgår af omstående arkiveringsvejledning, der er udarbejdet efter indstilling fra rigsarkivet og efter forhandling med Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer og Danmarks Provsteforening.

Vejledningens regler bør iagttages af alle menighedsråd. Eventuelle mindre fravigelser af reglerne vil kunne aftales med vedkommende landsarkiv.

Cirkulæret bedes omdelt til stiftets menighedsråd og provstiuvalg.

Arkiveringsvejledning for menighedsråd.

Ansvar for arkivet

Menighedsrådets formand har ansvar for arkivet, hvorved forstås alle arkivalier, der er opstået i forbindelse med menighedsrådets virksomhed. Formanden sørger for, at der anlægges en arkivprotokol med fortegnelse over menighedsrådets arkiv. Ved formandsskifte ajourføres fortegnelsen over arkivet, og den tiltrædende formand kvitterer for modtagelsen af arkivet. En kopi af den ajourførte arkivfortegnelse tilsendes provsten ved formandsskifte.

Arkivets opbevaring

Menighedsrådets arkiv skal opbevares betryggende hos menighedsrådets formand eller på et andet sikkert sted efter rådets bestemmelse. Arkivet udgør en helhed og skal, bortset fra aktuelle sager, så vidt muligt holdes samlet. Er der flere menighedsråd i et pastorat, skal arkivalierne fra de enkelte menighedsråd i videst muligt omfang holdes adskilt. Hvor der er sket sammenlægning af sogne, må arkivalier fra de tidligere sogne ikke blandes med de nye menighedsrådsarkivalier. Hvis sognepræsten opbevarer arkivet, må det være adskilt fra præsteembedets arkiv. Menighedsrådets sager må ikke sammenblandes med private sager.

Kirkeværgen opbevarer korrespondance vedrørende løbende sager, der hører til hans/hendes arbejdsområder. Sager, der ikke mere er aktuelle, afleveres dog til menighedsrådets arkiv.

Den del af arkivet, der angår de kirkelige kasser, opbevares i det løbende regnskabsår hos kassereren. Når regnskaber er revideret og godkendt, indgår de i arkivet sammen med de tilhørende bilag. Det samme gælder budgettet (overslag)

Orden i korrespondancen m.v.

Korrespondancen (modtagne breve og kopier af udgåede breve) og andre løse akter kan ordnes kronologisk eller bedre i en systematisk orden. Som systematik foreslås anvendt den nedenfor omtalte henlæggelsesplan. Anvendes denne plan, kan brevene sættes ind i særlige mapper, der er opbygget efter 9 emnegrupper. Ved årets slutning eller med passende mellem-

rum henlægges materialet i arkivæsker. Der anvendes en bestemt æske kaldet "Rigsarkivets model", som både er hensigtsmæssig i brug og anerkendt til opbevaring af bevaringsværdigt arkivmateriale. Mapperne og arkivæskerne kan købes gennem Landsforeningen af Menighedsrådsmedlemmer.

I æskerne henlægges arkivalierne efter den anvendte henlæggelsesplan. Uden på æsken anføres pastoratets og menighedsrådets navn og en kort indholdsangivelse. Eks.: Ørsted-Dåstrup Pastorat. Dåstrup menighedsråds korrespondance, 1980-85. Emnegruppe 3 og 4.

Henlæggelsesplan

Følgende henlæggelsesplan foreslås anvendt til korrespondancen og andre løse akter. Protokoller er det praktisk at opstille for sig, jf. nedenfor om førelse af arkivprotokol.

O. Disponibel (Anvendes til en fortegnelse over arkivet)

1. Menighedsrådet.

Sager vedrørende forretningsorden, mødereferater, valg til menighedsråd, provstiuvalg, præstevalg, bispevalg m.v.

2. Økonomiske forhold.

Sager vedrørende budgetter, regnskaber, kvartalsrapporter, lån, henlæggelser, fonds, kasseeftersyn, udskrifter af revisionsprotokollen, lokaleleje (f.eks. leje for kontor til kordegn)m.v.

3. Kirkefunktionærer og andet personale. Sager, herunder regulativer, vedrørende kordegn, kirkesanger, organist, kirketjener, graver, kirkekor, kirkegårdsleder, kirkegårdepersonale, kirkeværge, kasserer, sekretær, medhjælp ved konfirmandundervisningen, kontorhjælp, løst ansat personale m.v.

4. Kirker.

Sager vedrørende kirken, vedtægter og takstregulativer, kirkesyn, forsikringer, vedligeholdelse, restaureringssager, nyanskaffelser (f.eks. af orgel, messehagel, kalk, disk, tunghøreanlæg og højttalere), inventar m.v.

5. Præstegårde og præsteboliger.

Sager vedrørende bygninger og jorder tilhørende præsteembeder, forpagtnings- og lejekontrakter, præstegårdssyn, forsikringer, vedligeholdelse, restaurering, boligbidrag, huslejetilskud, varmespørgsmål, konfirmandstuer, ejendomsvurdering, præstegårdshaver, præstegårdsskov, inventar m.v.

6. Kirkegårde og andre kirkerne tilhørende jorder.

Sager vedrørende kapel, redskabshus og andre bygninger, vedtægter og takster, kirkegårdssyn, vedligeholdelse, reguleringsplaner, erhvervelse af arealer til kirkegård, kirkegårdsudvidelser, parkeringspladser, gravsteder, legatgravsteder, sløjfning m.v.

7. Tjeneste- eller lejeboliger for kirkens eller kirkegårdens funktionærer, (graver,

kirketjener)

Sager vedrørende syn, ejendomsvurdering, vedligeholdelse, udlejning, forsikringer m.v.

8. Legater og indsamlede midler.

Regnskaber (ikke protokoller) over anvendelse af de i kirken indsamlede midler til uddeling i sognet eller andetsteds, legatregnskaber m.v.

9. Forskelligt.

F.eks sager om kirkeblad, særlige gudstjenester, kirkekoncerter, kirkebil, sognemøder, sammenkomster for ældre, ungdomsarbejde og søndagsskole m.v.

De enkelte grupper kan efter behov underinddeles ved tilføjelse af undernumre, f.eks således:

3. Kirkefunktionærer og andet personale.

3.1 Kordegn

3.2 Organist

3.3 Kirketjener

o.s.v.

4. Kirken og andre bygninger.

4.1 Kirken

4.2 Kirkeinventar

o.s.v.

Yderligere kan 4.1. Kirken, f.eks. underinddeles således:

4.11 Nybygning

4.12 Vedligeholdelse, kirkesyn

4.13 Forsikringer

o.s.v.

Førelse af arkivprotokol

I arkivprotokollen indføres alle protokoller og arkivøsker med titel og periode. Eventuelle kort og tegninger anføres også. Fortegnelsen over arkivet kan omfatte:

Korrespondance

Protokoller

Særskilte sager (f.eks. restaureringssager)

Til arkivprotokollen kan benyttes løsebladssystem (se bilag med eksempler).

Hvad der kan kasseres

Menighedsrådet må ikke kassere arkivalier, med mindre der foreligger tilladelse fra rigsarkivaren. Dog må menighedsrådet uden videre kassere følgende:

Regnskabsbilag efter 5 år, bortset fra større restaureringer og byggesager, hvor bilagene bevares.

Ophævede cirkulærer.

Tryksager, der ikke hører til en bestemt sag.

Genparter af skrivelser, der findes i flere eksemplarer.

Bestemmelser om adgang til arkivalierne

Menighedsrådsarkivalierne er siden 1970 omfattet af lovgivningen om offentlighed i forvaltningen med de undtagelser fra offentlighed, som lovgivningen indeholder (f.eks. personsager og menighedsrådets forhandlingsprotokol) For arkivalier, der er blevet til før offentlighedsloven, gælder den hovedregel, at arkivalierne er tilgængelige, når de er 50 år gamle, personsager dog først, når de er 80 eller 100 år gamle. Dispensation fra disse tilgængelighedsbestemmelser i forbindelse med udnyttelse

til forskningsformål kan gives af rigsarkivaren efter indstilling fra menighedsrådet. Menighedsrådet har dog altid til administrativt brug adgang til arkivalierne og kan til enhver tid låne dem efter at aflevering har fundet sted.

Aflevering af menighedsrådsarkivalier

Arkivalierne afleveres til vedkommende landsarkiv, når der ikke længere er administrativt brug for dem.

Med rigsarkivarens godkendelse kan arkivalierne i stedet deponeres i et lokalhistorisk arkiv.

Arkivalierne afleveres efter forudgående aftale i ordnet, pakket og mærket stand. Med afleveringen følger en afleveringsfortegnelse.

Spørgsmål om aflevering, ordning, opbevaring mv. rettes til landsarkivet.

Landsarkivernes adresse og telefonnumre er:

Landsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster og Bornholm,
Jagtvej 10, 2200 København N.
Tlf.: 31 39 35 20

Landsarkivet for Fyn,
Jernbanegade 36, 5000 Odense C.
Tlf.: 66 12 58 85

Landsarkivet for Nørrejylland,
Lille Sct. Hansgade 5, 8800 Viborg.
Tlf. 86 62 17 88

Landsarkivet for de sønderjyske landsdele,
Haderslevvej 45, 6200 Åbenrå.
Tlf.: 74 62 58 58

Eksempel 1

Menighedsrådets navn: NN menighedsråd

Arkivalietype: KORRESPONDANCE

Yderår	Arkivaliernes titel	bd/pk	Afl./dep.	Dato/år
1903-38	<i>Ældre sager</i> Menighedsrådets korrespondance (kronologisk ordnet)	1 pk	afl. til LAK	22.3.84
1939-80	do		1 pk	
1920-70	Sager vedr. bygninger og inventar	1 pk		
	<i>Nyere sager (henlagt efter henlæggelsesplan for menighedsråd)</i>			
1981-84	Korrespondancesager Emnegruppe 1 og 2	1 pk		
1981-86	Korrespondancesager Emnegruppe 3	1 pk		
1981-82	Korrespondancesager Emnegruppe 4, 5 og 6	1 pk		
1981-86	Korrespondancesager Emnegruppe 7, 8 og 9	1 pk		

Eksempel 2

Menighedsrådets navn: NN menighedsråd

Arkivalietype: FORHANDLINGSPROTOKOLLER

Yderår	Arkivaliernes titel	bd/pk	Afl./dep.	Dato/år
1903-31	Menighedsrådets forhandlings- protokol	1 bd	afl.t. LAK	22.3.84
1931-63	do.	1 bd		22.3.84
1963-82	do.	1 bd		
1982-	do.	1 bd		
1903-61	Valgbestyrelsens forhandlings- protokol	1 bd	afl.t. LAK	22.3.84
1962-	do.	1 bd		
1958-	Kirkegårdsudvalgets forhandlings- protokol	1 bd		

Eksempel 3

Menighedsrådets navn: NN menighedsråd

Arkivalietype: REGNSKABSPROTOKOLLER

Yderår	Arkivaliernes titel	bd/pk	Afl./dep.	Dato/år
1930-55	Regnskabsbog	1 bd	afl. t. LAK	22.3.84
1970-75	Kassebog for præstelønningskassen	1 bd		
1976-80	do.	1 bd		
1980-	do.	1 bd		
1970-79	Kassebog for kirke- og kirkebetjeningskassen	1 bd		
1979-	do.	1 bd		
1965-73	Indsamlingsbog	1 bd	afl. t. LAK	22.3.84
1973-	do.	1 bd		

Eksempel 4

Menighedsrådets navn: NN menighedsråd

Arkivalietype: ANDRE PROTOKOLLER

Yderår	Arkivaliernes titel	bd/pk	Afl./dep.	Dato/år
1910-65	Kirkesynsprotokol	1 bd		
1966-	do.	1 bd		
1927-	Synsprotokol for præstegården	1 bd		
1928-75	Kirkegårdsprotokol	1 bd		
1975-	do.	1 bd		

RIGSARKIVET/G•E•C GAD

Arkivernes Informationsserie omfatter en lang række små bøger. De tjener to formål. Nogle af bindene giver en lang række konkrete oplysninger, der gør udnyttelsen af arkivernes samlinger lettere og hjælper til at få det bedst mulige ud af et arkivbesøg. Andre af bøgerne retter sig især til de mange, der har ansvaret for at sikre bevaringen af nutidens arkivalier, inden de afleveres til statens arkiver. Her gives de tekniske oplysninger, der letter det ansvarsfulde arbejde og svarer på en lang række spørgsmål, der opstår i dagligdagen.

Bøgerne skrives af medarbejdere i Rigsarkivet og landsarkiverne.

103001
DIS-Danmark

